

SZEKERES SZABOLCS

Nihil és spleen

Berka Attila: *Lada Béla nem hal meg*

Néha annyira nehéz józannak maradni. Vajon van valaki, aki nem érezte már úgy, legalább egyszer az életében, hogy nem ártana a pohár fenekére néznie? Azt hiszem, sokan sokszor tapasztaltunk már hasonlót az évek során. A homokszürke napok masszív unalomban, teljes rendezetlenségben peregnek egymás után, nem lehet tudni, hogy hétvége vagy munkanap van éppen, nem történik semmi, sem a felszínen, sem a mélyben. Az automatikus létezésben igazából csak egy a lényeges: ne, vagy a lehető legkevesebbet kelljen gondolkodni.

Erről a monoton létélményről szól Berka Attila *Lada Béla nem hal meg* című regénye. A huszonöt fejezetből álló könyvnek nincsen pedánsan összefoglalható története, de még csak cselekménye sem, ellenben van hangulata. Amint feltűnik egy cselekményszál, az író felfüggeszti a mesét, és sürgősen valami másba kezd bele. Milyen érdekes lenne nyomon követni, hogy a véletlenül találkozóra hívott vörös hajú, fogatlan nővel a randevű végül hogyan végződött, vagy azt, hogyan verték meg hősünket egy szórakoztatóipari egységben. Az erre vágyakozó olvasónak azonban csalódnia kell.

Azt ellenben megtudjuk, hogy a hajnalig tartó kocsmázások után mennyire nehéz a koradélutáni felkelés. Milyen jó néhány szál cigarettával kezdeni a napot, hiába is halunk meg hamarabb a

bagótól. Mennyire nem könnyű végleg elszakadni az egyszerű volt szerelemtől, mert valahogy mindig visszatalálunk ahhoz a nőhöz, akit ma már nem, de valamikor szerettünk és kívántunk. Ő pedig, ha összefutunk, most is szemrehányóan néz ránk, és tudat alatt csodára várva felhánytorgatja a múltat, amit valaha együtt éltünk át. Emlékezetünkben lassan összefolynak a lányok, nem marad más, csak az érzés, hogy keresünk valakit, de már magunk sem tudjuk pontosan, kire várunk.

Lada Béla az önreflexió bajnoka, de tipikus antihős is egyben. Végtelenül magányos, és csak a kocsmák törzsközségével tart kapcsolatot. Szereti a pálinkát és mindent, ami alkohol, néha komoly gondjai akadnak a mobiltelefonjával, a nemzeti reklámpar szürke eminenciásaként keresi meg a mindennapi betevőt. Egy szobra azonban díjat nyer egy pályázaton, amit alkotója a Legfőbb Nemzeti Ünnepre készített. Úgy gondolhatnánk, hogy Bélánk ezután beilleszkedik, vagy legalábbis megpróbál beilleszkedni a politikai elitbe és a művészvilág krémjébe, de csalódnunk kell, ugyanis hősünk konzekvensnek bizonyul. Különösebben a parlamenti díjátadó sem érdekli, sokkal inkább lenne valamelyik kocsmában, hogy legalább némi értelmet adjon a nap további részének.

A *Spanyolnátha* gondozásában megjelent, szép kiállítású könyv szabadke-

zet ad a befogadónak, hiszen ugyanúgy olvasható novellafüzérként, mint ahogy lazán összefüggő fejezetekből álló regényként. Berka Attila Dante *Isteni színjátékának* kezdő mondatát helyezi ironikus környezetbe. „Az emberélet útjának felén / egy nagy sötétlő erdőbe jutottam, / mivel az igaz utat nem lelém.” Lada Béla tehát 35 éves független értelmiségi, nem tudjuk, hogy valaha másképpen élt-e, mint a regény cselekménye idején. De mindegy is, az író nem kutatja az okokat, a miérteket, inkább a mindennapokat folytonosan befedő, ernyedtt unalom a lényeg. Itt nincs erdő, sem bolyongás, csak a nappalok, amikor úgy kellene tenni, mintha. A szöveg erőssége, hogy az életfásultság taglalása egy pillanatra sem válik monotonná az olvasó számára, mert éppen a megfelelő arányban keveredik ironikus, szatirikus hangnemmél.

Berka lépéseket tesz a hallucinatív elbeszélés irányába, de nem elég határozottakat. A szerző néhol bátoratlan, egy merészebb forma lendíthetett volna a szövegen. Ha egy regény ilyen mértékben a főszereplő belső életével és módosult tudatállapotainak feltárásával van elfoglalva, néhol elkerülhetetlen (lenne) az úgynevezett valóság és az emlékezet, a rémálom, a delírium dimenzióinak hangsúlyosabb összemo-

sása. A roncsolt tudat önreflexióit nem követi mindig hűen az elbeszélés szerkezete. Jobban el kellene bizonytalánítani az olvasót, nem mondom, hogy nincs ilyen törekvés a szövegben, de igazán frappáns megoldással nem találkoztam. Azért akad kivétel is, ilyen a XX. fejezetben a Zentai Attila színészbarát által, a Parlament hallgatósága előtt felolvasott beszéd, amely mind stilisztikailag, mind tartalmilag telitalálat, és sokat elmond Lada Béla és a külvilág viszonyáról is.

A *Lada Béla nem hal meg* görbe tükröt tart a művészettel kacérkodó értelmiséginek. Ez a keserű regény nem akar sokat mondani, de mégis könnyen érezhetjük úgy, hogy rólunk szól. Szüleink nemzedéke legalább megpróbálta megváltoztatni a világot, és törekedni arra, hogy jobb emberek legyünk. Mi már bele sem kezdünk ilyesmibe, egyszerűen a túlélés a tét. Jól is van ez így, ami nem megy, azt nem szabad erőltetni. Még a legtöbb, amit tehetünk, hogy bedobunk néhány pohárka pálinkát és Miles Davis-t hallgatunk. Berka Attila első regénye elsősorban átívott, átdorbézolt éjszakák után ajánlott olvasmány, akkor viszont nagyon.

(*Spanyolnátha Könyvek, Hernádkak, 2009*)

